

Het land van Winterswijk (pagina's 40-46)

40 km | 5 uur Rondom Winterswijk ligt een prachtig landschap met oude hoeven, slingerende beken, houtwallen en geheimzinnig bos. Dit is het land van roodstaart en sleutelbloem. Het zijn vooral de vele miljoenen jaren oude gesteentes van Trias, Krijt en Tertiair, die dit landschap zo bijzonder maken.

Hoe te bereiken:

Auto: Vanaf Arnhem via A12, A18 en N318 naar Winterswijk. Op rotonde aan rand van Winterswijk links aanhouden. Bij eerste rotonde rechts. Europalaan volgen. Bij rotonde links. Direct over het spoor rechtsaf. Direct aan je rechterhand is een parkeerplaats (aan de Stationsstraat). Als deze vol is, kun je even doorrijden langs het station. Bij Dingstraat linksaf. Aan je linkerhand is daar een Albert Heijn met een grote parkeerplaats.

Navigatie: Stationsstraat 15, Winterswijk

Openbaar vervoer: Met de trein vanuit Arnhem naar Winterswijk is ongeveer een uur. Dichtbij het station kun je fietsen huren bij Oonk (Misterstraat 46). Dit is 5 minuten lopen vanaf het station (voor het station links tot de Misterstraat; daar rechts). Achter deze zaak kun je ook je auto parkeren. Reserveren kan telefonisch: 0543-512519.

Beschrijving wandeling:

Bij het station is een kleine parkeerplaats waar je de auto kwijt kunt. Fiets met de spoorlijn aan je rechterhand over de Stationsstraat en sla dan linksaf de Dingstraat in en passeer Albert Heijn. Rechtsaf Weverstraat; linksaf Helderkampstraat; rechtsaf Kottense weg; rechtsaf Wooldse weg. Vlak voor spoorlijn linksaf fietspad op; even rechts en dan weer recht-door fietspad volgen onder rondweg door.

Op Badweg rechts; op T-kruising linksaf; bij oude molen brug over en fietspad nemen (rechts achter witte huis); asfaltweg oversteken, fietspad volgen langs Wooldse weg (let hier op de prachtige mispel die rechts van het fietspad staat); bij bakkerij Berenschot rechtsaf naar beek rijden.

(1) We komen nu bij de Boven-Slinge. De oude watermolen Berenschot werd in 1652 gebouwd als koren- en oliemolen. Je hebt hier een goede kans om de grote gele kwikstaart langs de beek-oever te zien jagen. Je kunt in juni de weidebeekjuffer en verderop de zeldzame bosbeekjuffer tegenkomen. Dit zijn waterjuffers met vleugels die niet doorzichtig zijn, maar gedeeltelijk of geheel donkerblauw.

Steek de beek over en ga op de T-splitsing linksaf. Dan kom je weer bij de beek. Steek de brug over en zet je fiets neer. Wandel een stuk over het paadje aan de rechterkant, met de beek aan je rechterhand.

(2) Dit is Bekendelle: een van de mooiste en wildste bossen van Nederland. In het voorjaar bloeien langs het pad velden met bosanemoon en plekken met muskuskruid en gele dovenetel. Rechts van het pad groeit veel wit bloeiende vogelmelk, links van het pad vind je in april de bosgeelster met geelgroene liebloemen. Op een enkel plekje, links van het pad, bloeit in april de slanke sleutelbloem, de gulden boterbloem en het groot springzaad. Dichter langs de beek staat veel groot hoefblad; en later in de zomer: dolle kervel en reuzenbalsemien. De boomlaag bestaat vooral uit zomereiken, esdoorns en beuken met hier en daar een oude zoete kers.

Let ook op de vogels. Je hoort vrijwel zeker de tijftjaf, de vink en de zwartkop. Je hebt ook een goede kans op een ijsvogel langs de beek, of hoog in de bomen een appelvink of een kleine bonte specht. Dit is een van de plekken in Nederland waar je zelfs een goede kans hebt om de middelste bonte specht te horen.

Verder van de beek ligt een laag stuk dat vaak onder water staat. Hier groeien zwarte elzen en essen. In de kruidlaag zie je in het vroege voorjaar de dotterbloemen volop bloeien.

Ga terug naar de fietsen en rijd door tot de asfaltweg. Ga daar rechtsaf. Op de driesprong rechtsaf (Brinkeweg); dan het fietspad links.

(3) Het Woold waar we nu door zullen fietsen, is een typisch hoeven- of kampenlandschap met weiland, akkers, bosjes en houtwallen. In de

houtwallen vinden we schaafstro, witte klaverzuring, robertskruid, dagkoekoeksbloem, dalkruid, groot heksenkruid en bosanemoon.

Verderop zien we het glooiende dekzandlandschap met de dekzandruggen waarop vroeger akkerbouw plaatsvond. Langs en in de sloot veel watermunt, slanke waterkers en grote wederik. Let op of je hier een buizerd of een torenvalk ziet.

Vanaf hier volgen we de fietsknooppunten die overal duidelijk zijn aangegeven. Eerst naar knooppunt 27, dan naar 28, dan richting 31.

(4) Luister in de houtwallen goed naar de vogels. Je hoort veel merels zingen, de tiftjaf, de zwartkop, de gekraagde roodstaart of een bonte vliegvanger.

Vroeger speelden in het gebied rond Winterswijk de scholteboeren een belangrijke rol. Zij bezaten een belangrijk deel van de grond en woonden in grote, statige boerderijen. We passen eerst aan de rechterkant (op enige afstand) de Rosenhoeve; even later de Roerdinkhof die eveneens een mooi voorbeeld vormt van zo'n oude scholteboerderij. De schuur aan de rechterkant van het fietspad (de Schoppe) is gebouwd in 1544.

Rechtdoor fietsen richting knooppunt 31. Branderweg oversteken. Op de T-splitsing linksaf (Grensweg); aan het einde linksaf (bij fietsknooppunt 31). Bij Kuipersweg rechtsaf. Bij informatiebord aan rechterkant van de weg zetten we de fietsen neer en maken we een korte wandeling door het Wooldse veen.

(5) We lopen over het smalle vlonder een rondje door het Wooldse veen. Aan de linkerkant ligt een vennetje dat vanuit de hogere gronden in de omgeving door wat kwel wordt gevoed. Hier groeien moerashertshooi, waternavel, egelboterbloem, duizendknopig fonteinkruid en wateraardbei. Aan de rechterkant staat veel dophei, pijpenstrootje en veenpluis. Wat verderop zien we in het veen veel ronde zonnedauw, kleine veenbes en pollen van het karakteristieke eenarige wollegras. Wanneer je tot de T-kruising van het vlonder doorloopt en daar naar rechts gaat tot aan de uitkijktoren, kun je aan je rechterhand (op een meter of 10 het veen in) verschillende planten van de blauwgrijze lavendelheide zien.

Gebruik desnoods de kijker, maar loop niet het veen in.

Een enkele keer zie je het veenhooibeestje vliegen, een bijzondere dagvlinder waarvan de rupsen op het eenarige wollegras leven. Op de terugweg heb je een kans om het groentje te zien, waarvan de rupsen op blaadjes van de blauwe bosbes zitten. Let ook op de vogels. De boompieper is hier in voorjaar en zomer altijd aanwezig; je hoort ook grasmussen en wellicht zie je een roodborsttapuit, een wintertaling of een grauwe klauwier. Dit is een gebied waar je ook een goede kans hebt om de wespendif of een boomvalk te zien.

Rijd verder langs de verharde weg. Tot aan het vroegere spoorlijntje, de Borkenbaan.

(6) We zijn nu bij een oud spoorlijntje dat voor WO II voor personenverkeer tussen Winterswijk en Duitsland werd gebruikt. De zuidkant van het talud is rijk aan bloemen: knoopkruid, boerenwormkruid, gewoon biggenkruid, margriet, muizenortje en Sint-Janskruid. Het plasje dat aan de zuidkant is uitgegraven, herbergt een aantal bijzondere plantensoorten, waaronder geel bloeiend moerashertshooi, roze bloeiend stijve moerasweegbree en vlottende bies. Je hoort hier veel groene kikkers. Als je geluk hebt zie je in het water een ringslang op de kikkers jagen.

Volg het weggetje aan de rechterzijde van het spoorlijntje tot aan het punt waar de zandweg naar links gaat.

(7) Hier liggen aan weerszijden van het spoorlijntje twee vochtige heideterreintje die gedeeltelijk zijn afgeplagd. Het dopheideveld staat in juni helemaal vol met bloeiende gevlekte orchissen, heidekartelblad en ronde zonnedauw. Tussen de dopheide staat op een enkele plek de liggende vleugeltjesbloem. Op de afgeplagde plekken groeit moeraswolfsklauw en kleine zonnedauw. In het terreintje aan de rechterkant groeit op één plekje het vetblad.

Ga naar links (kan ook niet anders) en sla op de Burloseweg linksaf. Op de driesprong een klein stukje naar links tot het hek aan de rechterzijde van de weg.

(8) Langs het kleine beekje bloeien tot laat in het voorjaar grote dotterbloemen. Er staat ook grote egelskop, koninginnekruid, valeriaan en grote watereppe. Stap dan over het hek en loop langs het plasje. Dit terrein is recent afgegraven en raakt begroeid met bijzondere plantensoorten. In mei zijn het meest in het oog vallend de vele brede orchissen, het heidekartelblad, de ronde zonnedauw, kruipend zenegroen en moerasrolklaver. In juni volgt massaal de gevlekte orchis en hier en daar de welriekende nachtorchis.

Keer met de fiets om en fiets door tot bij het gehuchte Kotten. Ga daar rechtdoor. Steek de grote weg over. Een klein stukje naar links en dan weer rechts.

(9) Vlak voor de brug over de Slinge ligt een prachtig bos. In april is de bodem hier bedekt met een wit tapijt van bosanemonen. Het bos vlak langs de beek bestaat uit zomereiken, haagbeuken en zwarte elzen. Langs de beek veel groot hoefblad, dagkoekoeksbloem en kleefkruid.

Weg vervolgen. Rechts aanhouden. Op Vosseveldseweg rechts en dan eerste weg (Adampskampweg) links.

(10) In het Vossenveld kwam in het verleden op een enkele plek het Bontzandsteen aan het oppervlak. Het Bontzandsteen ontstond in het Trias meer dan 200 miljoen jaar geleden, toen hier een woestijnklimaat was. Het is ijzerrijk zand dat tot zandsteen is ineen geperst. Wellicht bestaat de rode wegverharding waarover we fietsen, uit Bontzandsteen die gemalen is. Een andere mogelijkheid is dat de verharding bestaat uit verpulverde bakstenen die gebakken zijn van de grijze klei uit het Oligoceen. Deze wordt na bakken rood. Dan is het wegdek geen 250 miljoen jaar oud, maar is de ouderdom zo'n 30.000 jaar.

Even verderop passeren we rechts de steengroeve. Hier kun je tussen de bomen door heel mooi de rode Bontzandsteenlaag zien die zich bevindt onder de dikke laag Schelpenkalk (240 miljoen jaar oud) die ook in het Trias is afgezet. Je ziet meteen verschillende kalkplanten in de berm, zoals de bosrank.

Rechtsaf de Steengroeveweg op.

(11) In de berm van de Steengroeveweg staan kalkplanten zoals bosrank, aardbeiganzerik, bos-aardbei en heelkruid, die we verder vooral in Zuid-Limburg zien. Bij het punt tussen de nieuwe en de oude groeve (die niet meer wordt gebruikt), lopen we het paadje in tot aan het scherm. In de oude groeve broedt de oehoe. Achter de blokken steen kun je kijken of je hem of haar ziet, hoewel de kans niet groot is. Als de schemer invalt, kun je hem soms horen roepen.

Fiets verder langs de Steengroeveweg. Zet de fiets neer aan het einde van het bos (rechts van de weg), waar een pad begint dat is opengesteld.

(12) We zijn hier aan de achterkant van het beroemde Heksenbos dat voor publiek is afgesloten. Langs het paadje dat is opengesteld, kun je toch een aantal mooie planten zien: gulden boterbloem, donkersporig bosviooltje, bosereprijs, dalkruid, boskortsteel en schaduwgras. Let hier ook op het bont zandoogje, de atalanta en de gehakkelde aurelia. In de zomer kun je hier met veel geluk de kleine ijsvogelvinder zien vliegen. Aan de overkant van de weg staat in de berm slanke sleutelbloem en gulden boterbloem.

Houd bij de driesprong links. Je passeert dan de Wil-linkbeek die hier in het verleden dwars door het schelpenkalkplateau is gegraven. Rijd door het dorpje Ratum, maar blijf rechtdoor fietsen totdat je bij de Ratumse beek komt.

(13) Onderweg passeren we een duidelijke dekzandrug met een mooie rand van Brem die karakteristiek is voor het zure dekzand op dit kalkplateau. Bij de Ratumse beek stappen we even af. Aan de linkerkant van de weg is een prachtige greppelhelling, begroeid met groot springzaad, geel nagelkruid, mannetjesvaren en wijfjesvaren. Langs de beek vinden we veel bosanemoon, muskuskruid, kleine maagdenpalm en boswedderik.

Eerste verharde weg links. Scholtemaatweg oversteken. Fietspad rechts (Kossinkweg) een klein stukje in fietsen tot bij het schrale grasland met plasje aan je rechterhand.

(14) We zijn nu in het Masterveld waar verschillende natuurherstelprojecten zijn uitgevoerd. Langs het waterloopje staan veel slanke sleutel-

bloemen, valeriaan, dotterbloem en moerasspirea. In het schrale grasland bloeien in mei brede orchis en heidekartelblad; in juni bloeit hier massaal de gevlekte orchis. Langs het plasje vind je de schildvruchtere prijs.

Wanneer we over het pad verder naar achteren lopen, komen we in een ander bloemrijk grasland waar in juni de gevlekte orchissen in grote aantallen bloeien. In de lagere, natte stukken bloeien de eerste week van juni de rietorchissen die donkerder rood zijn dan het lichte lila van de gevlekte orchis.

Fiets terug naar de Kremerweg, hier rechts. Volg de Kremerweg tot aan de eerste driesprong. Houd daar links aan en volg het fietspad tot aan de Ratumseweg. Sla daar rechtsaf. Steek grote weg over en volg fietspad aan andere kant. Fiets door tot Winterswijk en steek daar de grote weg over. Neem in het dorp de eerste weg links (Acacialaan). Op T-splitsing rechts (Kloetenseweg). Op Kastanjelaan even links, dan weer rechts (Kloetenseweg). Fiets dan rechtdoor naar de markt bij de kerk om een pannenkoek te eten. Vanaf de markt de Misterstraat volgen om de fiets terug te brengen of naar het station terug te gaan. Om terug te gaan naar de parkeerplaats bij AH, langs het station fietsen en linksaf de Dingstraat in.

Opmerkingen en aanvullingen:
frank.berendse@wur.nl

